

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

50

Brno 2009

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 50
Volume 50

Číslo 1–2
Issue 1–2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttka, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Soňa Klanicová, Marián Mazuch, Ladislav Nejman, Olga Lečbychová,
Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Technical Editors, typography

Pavel Jansa, Ondřej Mlejnek

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce
Cover Photography

Fotografie levalloiského hrotu nalezeného při výzkumu paleolitické lo-
kality Tvarožná-Za školou. Srov. studii P. Škrdly a kol. obr. 5:1. Foto
J. Špaček.

*A foto of the Levallois point found in the Paleolithic site Tvarožná-
Za školou. See the study of P. Škrdla et. al. Fig. 5:1. Photo by J. Špaček.*

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Královopolská 147
612 00 Brno
E-mail: pv@iabrno.cz

Webové stránky s pokyny pro autory: <http://www.iabrno.cz/pv>

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vydáno v Brně roku 2009

Copyright ©2009 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

OPAVA (K. Ú. KATEŘINKY/MALÉ HOŠTICE, OKR. OPAVA)

„Na hoštických lukách“. Doba hradištní. Sídliště, pohřebiště. Záchranný výzkum.

V únoru–září 2008 probíhal v místě záchranný archeologický výzkum, vyvolaný stavebními pracemi spojenými s realizací komunikace–spojky S1. Na temeni výrazné terénní vlny byla zachycena část raně středověkého pohřebiště, které se táhlo v úzkém pásu cca 20 m širokém a 40 m dlouhém od severu k jihu. Všechny zde zkoumané hroby měly v půdoryse obdélný tvar a shodnou orientaci východ–západ. Kvůli zásaditému půdnímu prostředí se bohužel do dnešních dnů nedochovaly žádné kosterní pozůstatky. Pouze v některých hrobech se podařilo identifikovat fragmenty lidských zubů či negativní otisky lebek. Ty se nacházely vždy u západního okraje hrobové jámy, z čehož lze soudit, že obličej mrtvého směřoval k východu. Celkem zde bylo prozkoumáno 17 hrobů. V blízkosti některých dětských hrobů se nacházely drobné kůlové jamky, které byly situovány vždy na východ od samotného pohřbu (hrob č. 2, 3). V jiných dětských hrobech se nacházela u nohou nebožtíka drobná keramická nádobka (hrob č. 8, 13). Ve třech hrobech se našla železná sekerka současně s kováním vědérka (hrob č. 1, 7, 11). Věhni často byla v hrobech dospělých jedinců výbava tvořena železným nožkem a keramickou nádobou, situovanou u nohou pohřbeného jedince (hrob č. 5, 17), nebo jen železným nožkem (hrob č. 9, 10). Všechny zde objevené hroby lze na podkladě obsaženého materiálu datovat do průběhu 2. poloviny 9. století a počátku století následujícího. Je navíc pravděpodobné, že pohřebiště souviselo se soudobou osadou, která byla zkoumána níže po obou stranách dnes již téměř vyschlé vodoteče, pramenící v trati Na studánkách, tekoucí od severu k jihu a vlévající se do řeky Opavy.

Jiří Juchelka

Resumé

Opava (Kataster Kateřinky/Malé Hoštice, Bez. Opava), „Na hoštických lukách“. Burgwallzeit. Siedlung, Gräberfeld. Rettungsgrabung.

OPAVA (K. Ú. OPAVA-PŘEDMĚSTÍ, OKR. OPAVA)

Náměstí Sv. Hedviky, p. č. 77/11, 72/1, 72/2, 65/1. Středověk, novověk. Město. Záchranný výzkum.

Okolnosti záchranného archeologického výzkumu (č. akce NPÚ Ostrava 13/08) jsou popsány v kapitole Éneolit (Opava, náměstí Sv. Hedviky, parcela č. 72/2). Kromě pravěkých nálezů zde byly zaznamenány i středověké a novověké situace. Pro vybudování plochy parkoviště byl strojem snížen stávající terén mezi bloky domů v části staveniště (sektor A) cca o 0,6 m. Při jeho ručním začišťení bylo v kulturní vrstvě, narušené novověkou zemědělskou činností, nalezeno několik desítek keramických fragmentů širšího časového rozpětí (počátek

Obr. 111: Opava. Nám. Sv. Hedviky. Sektor B, novověká nádrž. Abb. 111: Opava. St. Hedvika Platz. Der Sektor B, Der neuzeitliche Wasserbehälter.

14. století až mladší novověk). Dále byla zjištěna čtyři torza ztrouhivělých, pravděpodobně novověkých kůlů.

V další části staveniště (sektor B), byla při strojním odebrání zatravněného náspu odkryta z cihel vyzděná mělká nádrž a valounová dlažba, situaci lze rámcově datovat do 19. až do začátku 20. stol (obr. 111). Tato nádrž mohla sloužit k máchání prádla nebo k jiné podobné činnosti obyvatelům z původní řady domů na Krnovské ulici, která byla zničena v dubnu 1945.

Dále byl strojně snižován terén v části staveniště označené jako sektor C. Při jeho ručním začišťení bylo rovněž nalezeno několik desítek keramických fragmentů z vrcholného středověku a novověku. V okrajové části tohoto sektoru byl na profilu zjištěn jeden novověký výkop cca 1,2 m hluboký, obsahující 0,6 m dlouhé torzo vertikálně posazeného dřevěného kůlu.

Ve výkopu pro kanálový přeпад (sonda S3) byl v rohu sondy zachycen okraj cca 0,6 m hlubokého objektu, zahloubeného do 1 m mocné novověké navážky. Z něho pochází jeden malý vrcholně středověký keramický fragment a dvanáct novověkých zlomků.

Celá lokalita se nachází SZ cca 0,5 km od bývalých městských hradeb, v místech zadních částí parcel domů na Krnovské ulici, které byly využívány jako zahrady.

Pavel Malík

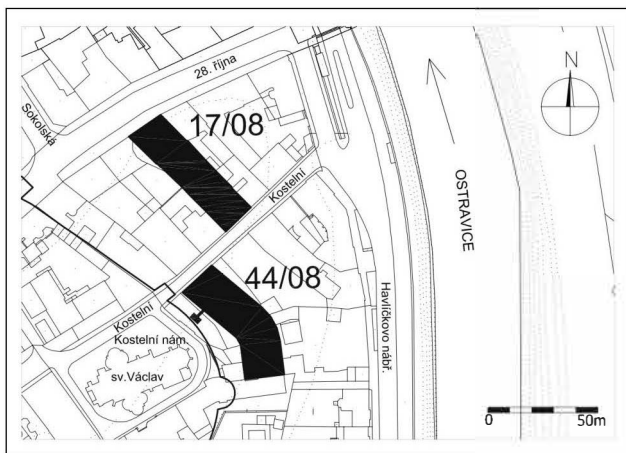
Resumé

Opava (Kataster Opava-předměstí, Bez. Opava), St. Hedvika Platz. Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

OSTRAVA (K. Ú. MORAVSKÁ OSTRAVA, OKR. OSTRAVA)

Biskupská, Kostelní a ulice 28. října, p. č. 29/2, 30, 37/1, 37/2, 37/3, 4235. Středověk, novověk. Město. Záchranný výzkum.

V první polovině roku 2008 (duben–červenec) proběhl v centru Ostravy předstihový výzkum (NPÚ Ostrava č. akce 17/08), vyvolaný stavbou obchodní a administrativní budovy. Lokalita (obr. 112) se nachází v prostoru

Obr. 112: Ostrava. Biskupská ulice. Katastrální mapa – lokalizace archeologických výzkumů provedených v r. 2008 NPÚ – ÚOP Ostrava. Abb. 112: Ostrava. Biskupská Str. Katasterplan mit der Lage der Fundorte, wo im Jahre 2008 Ostrauer Arbeitsstelle des Nationalen Instituts der Denkmalpflege Ausgrabungen führte.

bývalého Přívozkého předměstí, nejstarší mapové podklady (tzv. Anneisův plán z r. 1779 a indikační skica stabilního katastru z r. 1834) zde zaznamenaly při komunikaci vycházející z Kostelní brány a směřující k přechodu přes řeku Ostravici oboustrannou, v 1. pol. 19. století již převážně zděnou řadovou zástavbu. Zkoumána byla parcela bývalého domu na ulici Kostelní č. 21 (č. p. 95, staré č. p. 63), v jejíž zadní části byl posléze vybudován dům s č. p. 571 na ulici 28. října. V současné době je plocha výzkumu vymezena ulicemi Biskupská, Kostelní a 28. října, regulované koryto řeky je vzdáleno cca 100 m severovýchodním směrem.

V počáteční fázi výzkumu byl prováděn archeologický dohled při strojním odkryvu recentních vrstev a odstranění stavební sutě ze sklepních prostor již v minulosti demolované zástavby, následně byl ve čtvercové síti proveden plošný odkryv až na úroveň povrchu podloží, představovaného fluvialními sedimenty; na třech místech byla realizována sonda až na povrch šterkové říční terasy.

Hydrogeologická situace na lokalitě se ukázala jako klíčová, zejména pro období předcházející novověku. V celé ploše výzkumu nebyly v nadloží zjištěny starší než novověké nálezy, naopak v podloží tvořeném povodňovými hlínami byly registrovány vodou redeponované středověké až raně novověké keramické fragmenty. Ukázalo se tedy, že zkoumaný prostor byl při četných povodňích periodicky ovlivňován erozními a akumulacími procesy, v důsledku kterých se stopy sídlištních aktivit nedochovaly, ačkoliv lze předpokládat, že zástavba se v předpolí Kostelní brány rozvíjela již od středověku. Výzkum (NPÚ Ostrava č. akce 44/08) na nedalekých parcelách s domy č. p. 91 a 92 navíc doložil středověký průběh říčního koryta či ramene přímo před městskou hradbou, tzn. v prostoru mezi zkoumanou plochou a městem. Teprve počátkem novověku se situace poněkud stabilizovala, z té doby pocházejí nejstarší in situ zaznamenané stopy sídlištních aktivit. Reprezentuje je nevýrazné souvrství zachycené při Kostelní ulici spolu s reliktem oblázkové dlažby a ne-

Obr. 113: Ostrava. Biskupská ulice. Pohled na zděný suterén od východu. Abb. 113: Ostrava. Biskupská Str. Blick in den steingemauerten Keller von Osten.

gativem základů lehčí dřevěné stavby, které lze datovat do průběhu 16. a 17. století. Novověké jsou i vrstvy registrované ve střední části zkoumané parcely, tzn. v místech nepoškozených pozdější zástavbou. Nejstarší zděnou strukturou je kamenný suterén, který lze patrně spojit s domem č. p. 63 v té podobě, jak ji zachytilo mapování stabilního katastru (obr. 113). Materiál z jeho zásypu lze rámcově zařadit do průběhu 18.–1. pol. 19. století.

Převážnou část zkoumané plochy zaujímaly pozůstatky po zděné zástavbě 2. poloviny 19.–20. století, jednalo se o základové zdivo suterénů při ulici 28. října, betonové sklepy při Kostelní ulici a jednotlivé kamenné a cihlové zdi různých dílen a přístavků, zaplňujících dvory těchto domů. Byl odkryt i prostor valouny dlážděného dvora, naposledy upravovaného ve 20. století.

Marek Kiecoň, Michal Zezula

Resumé

Ostrava (Kataster Moravská Ostrava, Bez. Ostrava), Biskupská Str., Parz. Nr. 29/2, 30, 37/1, 37/2, 37/3, 4235. Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.